

Onthullingen over seksslavinnen: Japan financierde oorlog met 'troostmeisjes'

Japans legerpersoneel maakte zich tijdens de Tweede Wereldoorlog massaal schuldig aan verkrachtingen en dwangprostitutie. Minstens een half miljoen vrouwen werd slachtoffer. Met het geld dat deze 'troostmeisjes' opbrachten, financierde Japan zijn oorlogsvoering. Dat onthult onderzoeksjournaliste Griselda Molemans in haar boek *'Levenslang oorlog'*.

Tonny van der Mee 04-02-20, 11:01 Laatste update: 04-02-20, 13:07

Tientallen jaren lang droegen ze het geheim in stilte met zich mee. Jan Ruff O'Herne, Betsy Nuhoff, Ellen van der Ploeg, Beppie de Bruin. Het is een kleine greep uit een lange lijst Nederlandse vrouwen, van wie sommigen naar buiten traden, maar van wie de meesten zwegen en onbekend bleven. Ze waren tot aan hun dood getraumatiseerd, kregen nooit erkenning of compensatie, noch excuses.

Ze werden 'troostmeisjes' genoemd. Een eufemisme voor seksslavinnen in een wreed en vernederend systeem van verkrachting en dwangprostitutie, opgezet voor Japanse militairen die in de stress van de oorlog 'troost' en 'gerief' zochten.

Vanaf de inval in China (1931) werden de 'troostmeisjes' in het spoor van het Japanse leger en de marine naar alle veroverde gebieden in Zuidoost-Azië gestuurd. „Het was een vooropgezet plan”, zegt Molemans. „Van tevoren is in kaart gebracht hoeveel vrouwen nodig waren en wat het zou opbrengen. Het was een machine zonder hapering.”

Meegevoerde jonge vrouwen aan boord van een 'bordeeltrein' © Collectie Keystone Press Agency

In haar onlangs verschenen boek *'Levenslang oorlog'* schetst onderzoeksjournaliste Griselda Molemans hoe Japan overal bordelen uit de grond stampte, en militairen jonge meisjes en vrouwen stelselmatig tot seks dwongen.

Mooie kleren en lippenstift

Lokale uitbaters van restaurants en hotels collaboreerden. Vrouwen werden aangelokt voor een baan als serveerster, met 'mooie kleren en lippenstift als beloning'. Eenmaal daar werden ze opgesloten in kamertjes, waar ze tientallen klanten per dag kregen. Soms droegen ze onder tijdsdruk alleen een jurkje zonder ondergoed of kregen onder meer morfine toegediend.

De bordelen moesten het moreel van de manschappen hoog houden, hun seksuele honger stillen en geslachtsziektes voorkomen. Er golden strenge hygiëneregels. Vrouwen werden gecontroleerd op ziektes en soms gesteriliseerd. Het gebruik van condooms was verplicht. Molemans: „Een witte troostvrouw was het hoogst haalbare, een vervulling van de Japanse oorlogseer. Die werd geselecteerd voor de officieren.”

Het seksuele geweld voltrok zich op grote schaal en in een moordend tempo. Japanners trokken langs huizen, waar ze vrouwen en piepjonge meisjes – soms van tien jaar - verkrachtten of ontvoerden. Andere slachtoffers ondergingen het lijdzzaam, om te overleven en aan eten of medicijnen te komen.

Ouders probeerden hun dochters te beschermen. Ze knipten hun haren kort, bonden de borsten af of lieten hen jongenskleren aantrekken. Sommigen verstopten hun dochter in een kelder of hielden ze de hele oorlog verborgen.

Molemans: „Voor de legertop werd goed gezorgd, maar de gewone soldaten werden veronachtzaamd. Die gingen de straat op en sleurden vrouwen mee naar de kazerne. Ook in de interneringskampen waren bordelen. De commandanten en bewakers daar hadden ook hun portie ‘comfort’ nodig.”

Bevrijde Chinese en Koreaanse 'troostmeisjes' op de Andaman-eilanden © .

Studioportret van Jeanne O'Herne © .

Molemans concludeert dat tenminste 500.000 vrouwen slachtoffer zijn van verkrachtingen en dwangprostitutie. Dat is fors meer dan tot nu toe is aangenomen. Alleen al in Nederlands-Indië waren er naar schatting 70.000 slachtoffers.

Voor ieder meisje moesten er drie anderen klaarstaan zijn om haar te kunnen vervangen. „Sommigen waren zo jong dat ze door fysiek geweld

overleden”, zegt Molemans. „Anderen pleegden zelfmoord of werden vermoord als ze in verwachting waren. Als een vrouw besmet raakte met een geslachtsziekte werd ze uit het bordeel gezet. Ze kon vaak niet terug naar huis, omdat ze verstoten of beschimpt werd.”

Toen Japan vanaf 1944 aan de verliezende hand was, werd de agressie groter. Na het geallieerde tegenoffensief in Nederlands Nieuw-Guinea werden alle ‘troostmeisjes’ in de hoofdstad Hollandia vermoord, omdat ze potentiële getuigen waren.

Geldspoor

Molemans volgde in buitenlandse archieven het geldspoor van de leger- en marinebordelen. Ze ontdekte dat het verdiende geld – de gemiddelde winst was 609 gulden per dag - niet naar de vrouwen ging, maar grotendeels naar twee Japanse oorlogsbanken: de Yokohama Specie Bank en de Bank of Taiwan. De ‘troostmeisjes’ droegen zo bij aan de financiering van de Japanse oorlogvoering.

Jan Ruff-O'Herne in 2001 © Hollandse Hoogte / Evelyne Jacq

Na de oorlog werd een aantal Japanse militairen veroordeeld voor seksueel geweld. De vonnissen verdwenen in archieven, waardoor ze in de vergetelheid raakten en de omvang verborgen bleef.

Bovendien werden de straffen van oorlogsmisdadigers later verlaagd, waardoor het gros maar een beperkt aantal jaren gevangen zat. De westerse landen hielden Japan graag te vriend als buffer in het strategisch belangrijke Verre Oosten. „De Japanse regering is excuses verschuldigd aan de duizenden slachtoffers. Maar ze is daar al die jaren mee weggekomen, omdat vrijwel alle betrokken landen bewust de andere kant opgekeken hebben. De zaken met Japan gaan voor het troostmeisje.”

In 1992 trad de Nederlandse Jan Ruff O’Herne als slachtoffer naar voren. Tot dan toe werd aangenomen dat de ‘troostmeisjes’ vooral Koreaans waren. Ruff O’Herne was de eerste blanke vrouw die publiekelijk getuigde over gedwongen prostitutie op Java. Daarmee dwong ze de Nederlandse overheid nader onderzoek te doen.

Mager rapport

Een jaar jaar later verscheen een mager rapport. Daarbij werd alleen gekeken naar dwangprostitutie op Java en Sumatra. Het aantal slachtoffers werd geschat op 65 tot 300 vrouwen. Er was ‘geen aanleiding om te vermoeden’ dat ook op de andere eilanden in Nederlands-Indië seksueel misbruik had plaatsgevonden, aldus de onderzoekers.

Bevrijde Javaanse jonge vrouwen op Timor © .

Met hulp van advocaten kreeg Molemans toegang archieven in Nederland die beperkt openbaar zijn. Ze stuitte op vonnissen van naoorlogse krijgsraden in Nederlands-Indië, betreffende verkrachtingen en dwangprostitutie in de hele Indonesische archipel. De tienduizenden inheemse slachtoffers, die Nederlandse onderdanen waren, werden verzwegen in het rapport van 1994.

Molemans: „Verbijsterend. Dat had allang naar buiten kunnen worden gebracht, maar het is niet gebeurd . De Nederlandse overheid heeft het gros van de inheemse slachtoffers in Nederlands-Indië onzichtbaar gemaakt en verraden.”

Smartengeld

In de jaren vijftig sloot Nederland een overeenkomst met Japan over de betaling van 38 miljoen gulden smartengeld. Alleen Nederlandse staatsburgers en mensen die konden aantonen dat ze in een Jappenkamp geïnterneerd waren geweest, kwamen in aanmerking voor 415 gulden.

Inheemse vrouwen en vrouwen die buiten de kampen werden misbruikt, werden daarmee buitengesloten. „Nederland wist dondersgoed dat het aantal Hollandse en Indo-Europese vrouwen lager was dan het aantal inheemse.”

Jeugdfoto van Ellen van der Ploeg © .

Japan weigert tot op de dag van vandaag excuses. Er is wel een particulier fonds (Asian Women Fund) geweest voor compensatie van ‘troostmeisjes’. De meeste slachtoffers hebben nooit een cent gezien. Molemans: „Het fonds was gewoon zwijggeld. Vandaar dat de meeste vrouwen het geld geweigerd hebben.”

Ellen van der Ploeg © ANP

Molemans heeft inmiddels toegang tot de archieven van De Nederlandsche Bank. Ze wil achterhalen hoeveel geld, verdiend door 'troostmeisjes', na de oorlog geconfisqueerd is door het Nederlands-Indisch gouvernement. Ze vindt bovendien dat het overheidsrapport naar de prullenbak moet.

Molemans: „De 35 betrokken landen, waaronder de Verenigde Staten, Rusland en Duitsland, moeten Japan onder druk zetten om met excuses te maken en de slachtoffers, van wie sommigen nog in leven zijn, te compenseren.”